

Editör'den...

*“Kriz, tam olarak,
Eskinin öldüğü ve yeninin doğamayacağı olgusuyla ilişkilidir:
Bu fetret devrinde farklı türden çok sayıda
Marazi fenomen gerçekleşmektedir.”*

Antonio Gramsci, “Hapishane Defterleri: Defter 3, Madde 34”

Türkiye’de yaşayanların kolektif hafızasında, dönemin başbakanının yaptığı çıkışla yer eden Dünya Ekonomik Forumu’nun (yerleşik adıyla Davos) bu sene yapılan toplantısı yine bir başbakanın sözleriyle gündeme oturdu. Belçika’nın muhafazakâr Başbakanı Bart De Wever, ABD ile Avrupa arasında Grönland üzerinde sürdürülen sömürü mücadelesine ilişkin değerlendirmelerini, İtalyan Marksist Antonio Gramsci’ye atfedilen “Eski ölürken yeni henüz doğmamışsa, canavarlar çağı yaşanır.” sözüyle bitirdi. Gramsci’ye sıkça atfedilen bu söz, kendisinin külliyatında bulunmuyor. Ancak biz, bu sözün kendisinden türetildiği halini, yani yaygın kullanılan versiyonların kaynağını bu sunuşa epigraf yapmak istedik. Neticede kriz anları, eskinin tükendiği ve yeniyeye dair bir umudun yeşermediği fetret dönemleri, marazi fenomenlerin vuku bulduğu dönemlerdir ve Gramsci’nin perspektifine göre bu dönemler -yaygın kullanımda olduğu gibi- tam olarak bir canavarlar çağı değildir. Aynı maddede belirtildiği üzere, kriz dönemleri, geleneksel ideolojilerden bir kopuşun gerçekleştiğini ve geniş kitlelerin daha önce inandıklarına artık inanmadıkları anlamına gelir ve Gramsci’ye göre “buradan tarihsel materyalizmin öngörülemez bir genişlemesi için çok daha elverişli koşulların yaratılıyor olduğu sonucuna varılabilir”.

Yine de muhafazakâr, Avrupalı bir başbakanının, bu sözün esas anlamının ötesine geçtiği ve kendi anlamını inşa ettiği halini kullanması enteresan. Zira canavarların zamanının AB’nin kaymak tabakasını teşkil eden ülkeler için de geldiği fark edilmiş görünüyor. Hapishane Defterleri’nin yazılmasının üzerinden neredeyse bir asır geçti, ancak dünyanın tahakküm altında olanları için canavarlar zamanı hiçbir zaman geçmedi. Sömürü, ötekileştirme, birilerinin hakkını- hukukunu yok sayma ve elbette savaş olarak hayatta kalmayı sürdürdü. Avrupalı başbakanın yenice idrak ettiği şey sadece şuydu; canavar artık onun kapısını da çaldı. Avrupalı, imtiyazlı bir

başbakanın bile fark ettiği bu vaziyetin imtiyazlı olmayanları nasıl etkilediğini tekrar tekrar anlatmaya lüzum olmasa gerek. Hele de bu civarlarda...

Yine de ve Gramsci'nin de belirttiği üzere, *buradan tarihsel materyalizmin öngörülemez bir genişlemesi için çok daha elverişli koşulların yaratılıyor olduğu sonucuna varılabilir.*

Ve elbette, iyi ki doğmuş Gramsci.

Bu sayıda yer alan makalelerden ilki Eftal Gürel'in "*Egemenlik Teorisi Açısından Eyalet Hakları Mı İnsan Hakları Mı Ayrılma Hakkı Mı?*" başlıklı makalesi. Çalışmasındaki temel problemi başlığında formüle eden Gürel, bu hakemli makalesinde egemenlik teorisinin klasik, mutlak ve bölünmez otorite anlayışının, günümüz hukuk düzeninde nasıl dönüşüme uğradığını inceliyor.

Bu sayıda yer alan bir diğer makale Yılmaz Kurban'ın "*Takdir Hakkı, Hakkaniyet ve Algoritma*" başlıklı makalesi. Kurban, makalesinde hukukun kesinliğini ve yeknesaklığını yerle bir eden takdir hakkının ve bununla birlikte bu hakkın kullanımında ilke olarak kabul edilen hakkaniyetin işlevsiz olduğunu iddia ediyor. Bu bahisle yazar, her iki kavramın ortadan kaldırılması gerektiğini öne sürmekte ve bu görüşünü gerekçelendirmeye çalışmakta.

Eren Paydaş'ın "*Roma Hukukunun Sürekliliği: Soyutlama, Ekonomik Formlar ve Siyasi Esneklik*" başlıklı makalesinde, otoriterleşme süreçlerinde kamu hukuku çözülürken özel hukukun dayanıklı ve özerk bir pozisyonda kalışı, Roma hukukunun kurum ve ilkeleri üzerinden tartışılmakta. Paydaş bu vesileyle, yani bir soyutlama rejimi olarak Roma hukukunun tarihini araştırarak, günümüz "ikili devlet" tartışmasına konuyu getiriyor.

Bu sayıda yer verdiğimiz çeviri makalenin başlığı "*John Locke, Doğal Hukuk ve Sömürgecilik*". Barbara Arneil tarafından kaleme alınan ve Celaledin Kavas tarafından çevrilen bu yazıda, Grotius ile birlikte Locke'un fikirlerinden yola çıkılarak, on yedinci yüzyıl doğal hukukunun içinde geliştiği küresel bağlam ve böylece doğal hukuk düşüncesinin dönemin düşünürleri tarafından nasıl sömürgeciliği meşrulaştırma aracı olarak kullanıldığı inceleniyor. Bu inceleme sırasında sıklıkla Pufendorf'un doğal hukuk yaklaşımıyla kıyaslamalar da yapılmakta.